

# TAČKA VI

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOZOFSKI FAKULTET

### VIJEĆU

Odlukom Vijeća Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore komisija u sastavu prof. dr Lidija Vujačić (predsjednik), doc. dr Vuk Vuković (član) i prof. dr Dijana Vučković (član) imenovana je za ocjenu magistarskog rada *Transformacija kulturne politike u Crnoj Gori od 1965-2020. godine na primjeru rada JU KIC "Budo Tomović" (Podgorica)* kandidatkinje Anite Stjepčević.

U skladu sa 24, stav 1, Pravila studiranja na postdiplomskim studijama, podnosi sledeći

### IZVJEŠTAJ

#### Osnovni podaci o kandidatu

Kandidatkinja Anita Stjepčević je rođena 11.05.1988. godine u Sarajevu/BiH. Gimnaziju „Slobodan Škerović“ je završila u Podgorici, kao i osnovne i postdiplomske specijalističke studije na Fakultetu političkih nauka Univerziteta Crne Gore, sa prosječnom ocjenom 9,30, odnosno 10,00. Magistrirala je na Univerzitetu Donja Gorica, na smjeru Ženske studije (2013.) U oktobru 2014. godine je upisala, takođe, magistarske studije na Studijskom programu za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta Crne Gore.

Anita Stjepčević je objavila jedanaest stručnih radova i učestvovala na isto toliko domaćih i inostranih seminara i bila aktivna kroz različite vrste stručnih treniga, ljetnjih škola itd. Takođe, koleginica Stjepčević vlada dobro sa dva strana jezika, engleskim i francuskim, tako da koristi stranu literaturu, posebno iz odabrane oblasti antropologije popularne kulture, pa je tim prije poznavanje baš ova dva jezika značajan kvalitet u njenom savladavanju starih/novih kulturoloških tema. Takođe, Anita Stjepčević je bila stipendistkinja od 2010. do 2012. godine Fondacije Konrad Adenauer, kao i državne stipendije koju dodjeljuje Ministarstvo prosvjete i nauke za talentovane učenike (2010-2011). Trenutno radi kao stručna saradnica za informisanje u Inženjerskoj komori Crne Gore.

## Osnovni podaci o magistarskom radu

Predmet magistarskog rada *Transformacija kulturne politike u Crnoj Gori od 1965-2020. godine na primjeru rada JU KIC "Budo Tomović"(Podgorica)* je analiza „smjena“ kulturnih politika u Crnoj Gori, u periodu od 1965. godine do danas. Polazeći od „trostrukog“ ispoljavanja kulturne politike kandidatkinja Stjepčević je istraživanje problematizovala kroz tri nivoa, i to: prvi teorijski nivo - sociološka, antropološka, kulturološka tumačenja fenomena, drugi - kroz ciljeve i zadatke kulturne politike uređene kroz pravno-normativna dokumenta i, na kraju, kroz konkretne instrumente za njihovo sprovođenje, odnosno razvojne mogućnosti u skladu sa metodologijom menadžmenta u kulturi.

Polazeći od činjenice da kulturna politika proističe iz kulturne osnove jednog društva, ali i da je procesualna tj. istovremeno permanentno u mijenjanju i unapređenju njena koncepcija i ciljevi su paralelno uzrok i posljedica širih društvenih, političkih, ideoloških, ekonomskih orijentacija u društvu. Slično menadžmentu u kulturi i kulturna politika predstavlja niz upravljačkih mjera kojima njeni nosioci upravljaju kulturnim životom, odnosno njegovom dinamikom u cilju daljeg društvenog razvoja. Takođe, kulturna politika kao kompleksan društveni fenomen se teorijski sagledava i kroz studije praktične politike koji ima najviše za cilj da pruži koncepcijsku podršku procesu kreiranja politike „na terenu“. Stoga je Anita Stjepčević u svom magistarskom radu, pod jasnim nazivom „Transformacija kulturne politike u Crnoj Gori od 1965-2020. godine na primjeru rada JU KIC „Budo Tomović“(Podgorica)“, upravo, nastojala da kroz konkretan primjer istraži perspektive razvoja date kulturne politike i buduća područja u okviru kojih je potrebno prioritarno intervenirati u cilju unaprijeđenja njene efikasnosti. Takođe, ona je istraživački temeljno prezentovala hronologija transformacije crnogorske kulturne politike paralelno sa razvojem JU KIC „Budo Tomović“, dok se u analitičko-istraživačkom segmentu najviše usmjerila na aktuelno stanje vezano za reprezentativnu ustanovu, kao važnog eksponenta šire, prvo gradske tj. lokalne, a potom i nacionalne kulturne politike. Upravo, imajući u vidu da se začeci kulturne politike u Crnoj Gori dešavaju se sa Prvim planom razvoja kulture (1966-1970), a to je ujedno i period koji se poklapa sa osnivanjem Doma omladine (danas JU KIC „Budo Tomović“), ustanove koja je programski djelovala pod ideološkim kišobranom zvanične kulturne politike, ali se brzo

pozicionirala, kako autorka naglašava, i kao generator napredne, alternativne kulturne misli svog vremena.

Takođe, potrebno je istaći da se kandidatkinja u svom magistarskom radu oslonila na više teorijsko-metodoloških pristupa. Jedan od njih je, svakako, neizostavan istoriografski pristup vezan za ulogu KIC-a u lokalnom i ukupnom kulturnom sistemu Crne Gore budući da nudi relevantna objašnjenja svih onih organizacionih, programskih i projektnih otvorenih pitanja, za koje će se u radu pokazati da svoje korijene vuku iz prošlih (ideološko-političkih i ekonomskih) vremena. Takođe, ona je naglasila da ovo jasno važi i za širi aspekt istraživanja crnogorske kulturne politike i puteva njene transformacije do danas. Tema je, shodno prethodnom, i postavljena u okviru nekoliko hipoteza, i to da je savremena kulturna politika u Crnoj Gori proizvod hermetičnog društveno-političkog nasljeđa XX vijeka iz peioda samopupravnog socijalizma, odnosno da postoji jasna povezanost između aktuelnog modela kulturne politike i „preživjelih“ organizacionih oblika u toj oblasti naročito karakterističnih za sedamdesete i osamdesete godine prošlog vijeka (poput piramidalne i centralizovane strukture odlučivanja „od gore“, isto takvog planiranja strategije kulturnog razvoja, finansiranja iz državnog budžeta, imenovanje direktora javnih ustanova kulture, dok su zaposleni u kulturi državni činovnici sa upitnim stepenom odgovornosti itd.). Zato je autorka, uz mapiranje svih karakteristika prethodnih kulturnih politika, ponudila kroz komparativni pristip i nove modele, odnosno iskustva razvijenih kulturnih politika iz drugih zemalja kojim bi se i domaći aktuelni model unaprijedio. Druga hipoteza se odnosi na devedesete godine prošlog vijeka i njene brojne negativne posljedice i na aktuelnu kulturnu politiku, jer nije obnovljen i „stabilizovan“ tada narušeni vrijednosni sistem, već je nastavljeno ekonomsko raslojavanje stanovništva, nacionalne i identitetske podjele porasle, korupcija i klijentelizam nijesu zaustavljene, kao što je i dalje prisutna nestransparentnos procesa odlučivanja i izbora kadra, neprepoznavanje alternativnih modela finansiranja, neravnomjeran regionalni razvoj itd. Takođe, kao jedna od hipoteza postavlja se problem diskrepancije između deklarisanog i učinjenog u praksi, problem nedovoljnog finansiranja i ulaganja u kreativni kadar i kulturne sadžaje, većeg stepena senzibiliteta u osluškivanje potreba stručne i laičke javnosti kroz različite faze pripreme i selekcije programa, selektivnu primjenu pravila itd.

Magistarski rad se sastoji, pored uvodnog dijela i zaključka, od pet poglavlja. Tako autorka u prvom poglavlju istražuje one socio-antropološke i kulturološke teorije koje daju legitimitet

instrumentalnoj dimenziji kulturne politike tj. jasnije se razumijevaju savremene, kulturne prakse. U njemu je obrazložen društveni karakter kulture uz zaključak da kulture bez zajednice ljudi ne može biti. Tumačeći ideacijski karakter kulture, Stjepčević se pogotovo oslanja na pristup čuvenog teoretičara kulture Rejmonda Vilijamsa kako bi elaborirala uporište za istraživanje normi, institucija i kulturnih obrazaca i u crnogorskom društvu. U okviru tzv. studija kulture, autorka usmjerava posebnu pažnju na fenomene kulturnog kapitala, medijsku i popularnu kulturu. Ona je opravdano naglasila da se kultura ne može istraživati kao posebna sfera života, već da je ona duboko utkana u običaje, norme, vrijednosti, znanja ljudi, kao i da je sadržaj koji se neprestano razmjenjuje u svakodnevnoj komunikaciji kroz kreativno osmišljavanje sebe i svijeta oko sebe. Iz čega, kako opet zaključuje, proizilazi da su za stepen emancipacije i akumulacije kulturnog kapitala „oplemenjeni“ ljudi od vitalne važnosti za politike kojima se regulišu oblasti poput obrazovanja, nauke, a posebno kulture, a država je ta koja, upravo, ima najveću „moć“ da kreira i sprovodi sve (vrste) politike.

U drugom poglavlju Stjepčević je istraživala model aktuelne kulturne politike u Crnoj Gori uz pomoć instrumenata utemeljenih u teoriji o kulturnoj politici i menadžmentu u kulturi. Takođe, izložila je tj. komparirala primjere iskustava nekih razvijenih evropskih zemalja, kao što su analizirana i brojna relevantna, domaća normativna akta i strateška dokumenta na osnovu kojih su mapirani nosioci odgovornosti u kreiranju politike u kulturi i njihove nadležnosti. U tom smislu je i njen stav da je „crnogorska kulturna politika eksplicitna po svom karakteru, te da je na snazi kulturni difuzionizam odnosno državni model kulturne politike.“ Takođe, autorka smatra „da postoji solidna zakonodavna i institucionalna baza za decentralizaciju kulturne politike, ali da ona u praksi funkcioniše u zakržljalom obliku“ pa su u cilju elaboracije ove tvrdnje korišćeni podaci iz CDIS istraživanja koje upućuje na neravnomjeran regionalni razvoj kulture, ali i na nedostatak sektorskih politika i strategija na kojima bi se bazirao rad ustanova, na nedovoljnu transparentnost u vrjednovanja kandidata tj. projekata na javnim konkursima, na nepostojanje evidencija o učešću građana u donošenju odluka i drugih problema i sl.

Istorijski razvoj kulturne politike/a je predstavljen u trećem poglavlju i to kroz različite društvene, političke, ekonomske, pa i kulturne kontekste u kojima se ona sprovodila, a najvažniji razlog za bavljenje ovakvom vrstom hronologije razvoja bio je u dokazivanju osnovnih hipoteza rada tj. da je savremena kulturna politika u Crnoj Gori proizvod društveno-političkog nasljeđa XX

vijeka, kao i da postoji povezanost, što je već navedeno, između aktuelnog modela kulturne politike i preživjelih oblika društveno-političke organizacije karakterističnih za sedamdesete i osamdesete godine prošlog vijeka. Isto tako jedna od hipoteza je da je politika diskontinuiteta devedesetih godina bitno uticala na proces nedovršene transformacije sistema i aktuelne probleme u kreiranju i implementaciji savremene kulturne politike.

Što se vremenskog određenja istraživanja tiče, godina 1965. je uzeta s posebnim razlogom jer je tada osnovan Dom omladine u Podgorici (sada Kulturno-Informativni centar) i donešeni prvi strateški dokumenti vezani, između ostalog, za njegov rad. Na sličan način su analizirani i naredni periodi, kroz povezanu kulturološko-ideološko-političku sferu života u Crnoj Gori, odnosno kroz dostupnu građu o programima nekadašnjeg Doma omladine koji su se odigrali u konkretnom trenutku rada (iako je autorka naglasila da se nerijetko susretala sa nesređenom arhivskom građom). Radi boljeg razumijevanja koncepta i prakse kulturne politike, odabrana ustanova je analizirana „ne samo sa istorijskog, već i sa aspekta unutrašnje organizacije, načina finansiranja, programa i repertoara te njene pozicije i imidža u široj regionalnoj i međunarodnoj mreži sličnih ustanova“. Isto tako je, u nastavku, rada, sačinjena SWOT analiza koja ne samo da je prepoznala postojeće interne prednosti i nedostatke konkretne ustanove, već je detektovala i brojne razvojne šanse koje su, svakako, orijentir za inoviranje buduće programske politike KIC-a.

U četvrtom poglavlju se problematizuje aktuelno stanje u kulturi i to najviše sa dva aspekta: normativnog i posebno praktičnog. Između ostalog, „detektovano“ je nepostojanja jasne vrijednosno-ideološke matrice, kao i mnogi programsko – organizacioni problemi u ustanovi, nerazvijenost kadrovske infrastrukture, brojna otvorena pitanja u podsektorskim oblastima, pa sve do „zapostavljanja“ tj. jačeg osluškivanja kulturnih potreba gradske publike i, nadalje, stvaralaca, ne samo iz tzv. *mainstream* tokova, već i alternativnih struja. Takođe, po autorkinom kritičkom sudu, JU KIC „Budo Tomovuić“ se i danas suočava sa neadekvatnom tehničko-tehnološkom opremljenošću, ali i nedostatkom specijalizovanih scenskih prostora, kadrova obučeni u oblasti savremenog menadžmenta u kulturi, do skoro pa apsolutne finansijske zavisnosti od osnivača, što potvrđuje i njenu posljednju hipotezu „da postoji diskrepanca između deklariranih načela kulturne politike kao što su deetatzacija, decentralizacija, demokratizacija i stvarnog stanja u kulturi“.

Na kraju, autorka sugerise i neke smjernice koji se odnose na prilike i šanse razvoja, oslanjajući se na uspješne primjere iz razvijenih zemalja i njihovo koncipiranje i sprovođenje kulturnih politika

na nacionalnom i lokalnom nivou, a koje mogu da posluže kao kvalitetna osnova za „dizajniranje“ budućih programsko-organizacionih strategija ustanova, odnosno programa razvoja kulturne politike na nivou države. Takođe, ona ukazuje i da su istraživanja u ovoj oblasti još uvijek samo sporadična, dok u suprotnom mogu itekako postati kredibilna bazu za dalje evaluacije u okviru stručnih tribina, odnosno biti razrađivana kroz planske studije i strategije. I u konačnom zaključuje da bi se ostvario napredak u sferi programske kulture „odgovornost države leži u obavezi da se kulturna politika premjesti sa margina interesovanja u fokus svih razvojnih politika, na način što će joj je, prije svega, u institucionalnom smislu vratiti poseban resor. Naredni korak na tom putu je redefinisanje pojma kultura prema kom će se njeno, zakonom oivičeno značenje kao povlašćene oblasti kulturnog i umjetničkog stvaralaštva proširiti tako da se odnosi na cjelokupan način života.“ Dakle, kako opravdano rezimira kandidatkinja Stjepčević, samo se iz holističke vrijednosno-normativne premise može računati na efikasne strategije u zajedničkoj državnoj kulturnu politici da bi ona bila po mjeri suštinskih kulturnih potreba čovjeka.

### Mišljenje i predlog Komisije

Na osnovu iznesene argumentacije o kvalitetu magistarskog rada *Transformacija kulturne politike u Crnoj Gori od 1965-2020. godine na primjeru rada JU KIC "Budo Tomović" (Podgorica)* studentkinje Anite Stjepčević, Komisija predlaže Vijeću Filozofskog fakulteta da prihvati pozitivnu ocjenu i da se kandidatkinji Stjepčević odobri usmena odbrana rada.

Komisija

Prof. dr Lidija Vujačić, Filozofski fakultet

Doc.dr Vuk Vuković, Fakultet dramskih umjetnosti

| UNIVERZITET CRNE GORE<br>FILOZOFSKI FAKULTET<br>NIKŠIĆ |       |        |           |
|--------------------------------------------------------|-------|--------|-----------|
| PRILJEŽ. 21-09-2021.                                   |       |        |           |
| CHG. JED.                                              | PROJ. | PRILOG | VRJEDNOST |
| 01                                                     | 1855  |        |           |

Prof. dr Dijana Vučković, Filozofski fakultet

## **PREDLOG ODLUKE – Tačka 6**

UNIVERZITET CRNE GORE  
**Filozofski fakultet**

Broj:  
Nikšić,

Na osnovu člana 22 stav 2 Pravila studiranja na master studijama Vijeće Filozofskog fakulteta je na sjednici održanoj 08.10.2021. godine donijelo

### **ODLUKU**

#### **I**

Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu master rada **Transformacija kulturne politike u Crnoj Gori od 1965-2020 godine na primjeru rada JU KIC Anite Stjepčević**, studentkinje akademskih postdiplomskih studija Studijskog programa za sociologiju na Filozofskom fakultetu.

#### **II**

Komisija iz stava I ove Odluke će u skladu sa Pravilima studiranja na master studijama organizovati odbranu predmetnog master rada.

DEKANKA

Dostaviti:

- Članovima komisije
- Uz Zapisnik sa Vijeća Fakulteta
- a/a

Prof. dr Tatjana Novović